

SÜNNETİN BİREYSEL VE TOPLUMSAL DEĞİŞİMDEKİ ROLÜ SEMPOZYUMU'NUN ARDINDAN

Ali PEKCAN*

Konya'da 11-12 Mayıs 2007 tarihlerinde Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından Hadis Anabilim Dalının etkinliği olarak "*Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimdeki Rolü*" ana başlığı altında organize edilen sempozyumun açılış programına Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Görmez, Konya Vali Yardımcısı Yusuf Özdemir, İl Genel Meclis Başkanı M. Sabri Ak, Meram Kaymakamı Turgut Çelenkoğlu, Meram Belediye Başkanı Refik Tuzcuoğlu, İl Müftüsü Mustafa Kutlu, S. Ü. İlahiyat Fakültesi dekanı Prof. Dr. Ahmet Önkal ile yurt içinden çok sayıda bilim adamı, akademisyen, öğrenci ve halk katıldı.

Hasan Hüseyin Varol'un Kur'an-ı Kerim tilaveti, saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlayan sempozyumda ilk selamlama konuşmasını yapan Meram Belediye Başkanı Refik Tuzcuoğlu, toplumların sürekli olarak bir değişim içinde olması gerektiğini belirterek, "İslam'ın iki temel kaynağı Kur'an ve Sünnet'te bu konuya ilişkin önemli mesajlar vardır. Çağın ihtiyaçlarına ve teknolojinin gelişmesine ayak uyduramayan milletlerin ilerlemesi mümkün değildir. Bu dinamizm İslamiyet'in özünde vardır. Osmanlı Devleti'nin gerilemesi ve çöküşünün altında da ıslahatlarda istenilen seviyeyi yakalayamaması en önemli etken olarak görülmektedir" dedi.

Bu sempozyumun çok güzel bir teşebbüs olduğunu belirten Konya Müftüsü Mustafa Kutlu ise, bu tür faaliyetlerin icra edilmesinin İslam'ın iyi anlaşılması ve yanlışların giderilmesi açısından önemli olduğuna dikkat çekti.

Vali Yardımcısı Yusuf Özdemir de, yıllardır radyo, televizyon, müftü, cami ve kürsülerden sünnet ve hadislerin anlatıldığını ancak toplum hayatında tam olarak uygulanmadığını söyledi. Toplumda yaşanan sıkıntının insanların yap-

* Dr., DİB Konya/Selçuk Eğitim Merkezi Öğretim Görevlisi; pekalisait@mynet.com

mayacağı ve yapamayacağı şeyleri söylemesinden kaynaklandığını belirten Özdemir, "Kimse söylediğini yapmıyor ve yaşamıyor. Söylediği şeyi yapmadığı için etkili de olamıyor. Ülkemizin sıkıntısının buradan kaynaklandığına inanıyorum. 50 yıldır bu ülkede televizyon, radyo, camilerde sünnet ve hadis anlatılmasına rağmen ahlaki yaşam seviyesinde bir değişiklik olmuyor. Bu sorunu toplum olarak çözmemiz gerekir" dedi.

Diyabet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Görmez de yaptığı konuşmada milletleri millet yapan unsurlar arasında en önemlilerinin dil, din, kültür, coğrafya gibi ortak değerlerin olduğunu vurgulayarak, kısa ve özlü konuşmasında özetle şunları söyledi:

"Tarih göstermiştir ki inancını ve manevi hayatını kaybeden milletler, kendilerini millet yapan diğer unsurları da kısa sürede kaybetmişlerdir. Din unsuru, bizim milletimizi millet yapan diğer unsurların da en önemli bekçisi ve koruyucusudur. Milli değerlerle dini değerleri birbirine alternatifmiş gibi göstermek son derece yanlıştır. Bu sempozyumun, toplumumuzun en önemli ortak değerlerinden Peygamberimizi daha iyi anlamamıza vesile olmasını diliyorum".

Sempozyumun açılış konuşmasını yapan Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Önkal, İslam'da Kuran'dan sonra ikinci kaynak olarak sünnetin geldiğine, sünnetin bireysel ve toplumsal alanda insanlara sunulan bir yaşam biçimi olduğuna dikkat çekerek, topluma ışık tutması açısından sünnetin doğru algılanması gerektiğini söyledi. Cahiliye devrinden örnek bir topluma peygamberle geçildiğini belirten Önkal devamla şunları söyledi:

"Peygamberimiz (s.a.v.), huzur, barış ve hoşgörünün sahip olduğu bir toplum meydana getirdi. Bize düşen görev onu iyi anlamak ve sünnetini uygulamaktır. Fakat maalesef toplumumuzda sünneti algılama ve yaşama noktasında eksiklikler vardır. Toplumda sünnet algımızı tekrar gözden geçirerek, bireysel ve toplumsal dönüşümde oynadığı role dikkat edip, zihnimizdeki sünnet algısını değiştirmeliyiz. Sünnet inançtır, kulluktur, güzel ahlaktır, eylem ve hayattır. Dolayısıyla hayatı tümünden kuşatır. Öte yandan sünnet hayatımızın öncesi ve sonrasını aydınlatan bir ışıktır. Sünnete işte bu gözle bakmalıyız. Bir başka anlatımla onun, bizlere yön gösteren bir pusula olarak da değerlendirmek mümkün. İşte bu sempozyumu da bu değerleri daha iyi kavramak ve anlatmak için düzenledik." Önkal, sempozyumun tertiplenmiş amacını açıklayan konuşmasında ise şu hususlara vurgu yaptı.

"Dünyanın dört bir tarafında ve özellikle İslâm ülkelerinde hâkim bulunan işgaller, savaşlar, insanlık suçları, açlık, sefalet, yaygınlaşan ahlâksızlık, sıradanlaşan bireysel ve toplumsal bunalım ve açmazlar eğer gönüllerimize acı veriyorsa, Hz. Peygamber'in Sünnetini iyi anlamaya ve onun bütün beşeriyete sunduğu evrensel mesajına kulak vermeye muhtacız" dedi.

Protokol konuşmalarından sonra Sempozyumun ilk oturumunda Prof. Dr. Mehmed Said Hatiboğlu ile Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu hocalarımız söz aldılar.

Oturumun ana başlığı “İslam’ın Doğru Anlaşılmasında ve Yaşanmasında Sünnet’in Yeri” idi. Hatiboğlu hocamız konuşmasında, ülkemiz ve batıda son asırda Peygamberimiz hakkında oluşan yanlış imaj ve kanaati eleştirerek, bu imajı değiştirmek üzere Müslüman araştırmacılara büyük vazifeler düştüğünü belirtti. Sonra ülkemizdeki din eğitiminin geçirdiği serüveni bizzat kendi yaşadığı sıkıntılı hatıralarıyla ele aldı. Ardından İslam’ın evrensel bir din olduğunu ve bunun için de İlahiyatçılara büyük bir sorumluluk düştüğünü ifade etti. Koçkuzu ise, ülkemizde yakın tarihte, özellikle Diyanet İşleri Başkanlığınca atılan bazı adımların tam manasıyla sürdürülemediğini, Anadolu'nun birkaç merkezinde İSAM modeli araştırma merkezlerinin kurulmasını planladığını, ancak bunun eğitim merkezleri formatında devam ettirilmekle birlikte, ihtiyaca cevap verme ve konulan hedefi gerçekleştirme açısından yetersiz olduğu kanaatinde olduğunu söyledi.

Aynı gün saat 14.00'te başlayan ve “*Sünnetin Öngördüğü Fert Ve Toplum Modeli*” başlığını taşıyan ikinci oturumda, Sünnet'in her çağda insanlığa sunulan en geçerli ve gerçekçi yaşama modeli olduğu belirtildi. Çağlar ve mekânlar üstü özelliğe sahip bu evrensel mesajın, şahsiyetli bireylerin oluşması, huzur, barış, hak ve adaletin hâkim olduğu sevgi toplumlarının inşa edilmesi için yegâne yol olduğu vurgulandı.

Prof. Dr. Mehmet Görmez'in başkanlığında gerçekleştirilen oturumun ilk konuşmacısı Prof. Dr. İsmail Lütfi ÇAKAN, “*Bireysel ve Toplumsal Gelişimde Sünnet'in Yeri ve Sahîh-i Buhârî*” başlıklı bir tebliğ sundu.

Tebliğinde Çakan, Dihlevî'den nakille ele aldığı peygamberlerin en temel iki görevi olarak ifade edilen bireyin ve toplumun eğitimi konusu etrafında tebliğini detaylandırmaya çalıştı.

İkinci tebliği Doç. Dr. Saffet Sancaklı ise, “Hz. Peygamber'in Medine Döneminde Tesis Ettiği Kardeşleştirme (Muâhât) Projesinin Günümüz Bireysel ve Toplumsal Hayat Açısından Önemi ve Analizi” isimli konuşmasında, Sünnet'i Peygamberimizin yaşadığı Saadet Asrı'ndan bugüne taşımaya kardeşlik örneği üzerinde ele aldı.

Oturumun üçüncü tebliği, Doç. Dr. Mevlüt Uyanık tarafından sunuldu ve “Çocuğa Din-Kültür ve Kimlik İlişkisini Kurgulamada Peygamberimizin 'Bir Sosyal Model' Olarak Sunumu” başlığını taşımaktaydı.

Kısa bir aradan sonra devam eden ilk günün ikinci oturumunda, dördüncü konuşmacı Yrd. Doç. Dr. Hayati Yılmaz, “*Toplumsal Dönüşümde Hz. Peygamber'in Kişiliğinin Etkisi*” başlıklı tebliğinde, Peygamberimizin her yönden örnek teşkil eden müstesna şahsiyetinin toplumun cehaletten aydınlığa geçişinde ne denli mühim bir rol oynadığını açıkladı.

Beşinci tebliği Yrd. Doç. Dr. Vecdi Bilgin, “*Cahiliye'den İslam'a: Değişim ve Süreklilik Bağlamında Sünnet*” konulu bir konuşma yaptı.

Oturumda söz alan konuşmacıların müzakereleri sırasıyla Prof. Dr. Ali Osman Ateş, Prof. Dr. Ahmet Turan Yüksel, Doç. Dr. Selçuk Coşkun, Doç. Dr. Enbiya Yıldırım ve Doç. Dr. Ejder Okumuş tarafından gerçekleştirildi.

Cumartesi günü icra edilen oturumu sabah 09.30'da başladı. Prof. Dr. Cemal Sofuoğlu'nun başkanlık ettiği üçüncü oturum "*Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Hayata İntikali: Problemler ve Çözüm Yolları*" başlığını taşımaktaydı. Bu ve diğer sunumlarla çağımız insanının her türlü buhran ve sıkıntısına ancak Sünnet'in derman olabileceğinin vurgulandığı oturumda, Sünnet'i günümüzde yaşanılır kılmanın önemine dikkat çekildi. Bu bağlamda, Sünnet'i doğru anlayıp anlamlandırmanın ve hayatın gerçekleri ile bağdaştırmanın önündeki engeller tartışıldı, hal çareleri önerildi.

Günün ilk konuşmacısı Prof. Dr. Talat Sakallı, "Sünnetin Güncel Yorumu: Kıyamet Alâmetleri İle İlgili Hadislere Verilen Anamlara Eleştirel Bir Bakış ve İlgili Hadislerin Anlaşılmasına Yönelik Farklı Bir Teklif" konulu konuşmasında, gündemi sıklıkla meşgul eden ve Kıyamet'in yaklaştığına dair ipuçları ihtiva eden hadis rivayetlerinin nasıl değerlendirilmesi gerektiğini ve kevnî kıyamet, ictimai kıyamet ve ferdi kıyamet arasındaki farkları ele aldı.

İkinci konuşmacı Prof. Dr. Selahattin Polat ise, "*Sünnetin Hayata İntikalindeki Gerilim Noktaları, Açmazlar ve Problemler*" başlıklı bir tebliğ sundu. Polat, tebliğinde Sünnet'i uyulması zorunlu olmayan, ama faziletli davranışlar manzumesi olarak görmek ve hayata aktarılmasının belli ilmî disiplinlerin sorunu olduğunu düşünmek gibi yanlış anlayışlar ile Sünnet'i yaşayan fert ile toplum arasında oluşan gerginliklere yer verdi.

Oturumun üçüncü tebliğcisi Doç. Dr. Bünyamin Erul, "*Temel Hadis Kaynaklarının Çevirileri Üzerine Bir Kritik*" konulu konuşmasında, Sünnet verilerine birinci elden ulaştığımız ana eserlerin dilimize aktarılmasında yaşanan bazı sorunlar ve bunların yol açtığı anlama problemleri üzerinde durdu.

Son tebliğci Doç. Dr. Ayhan Tekineş ise, hadislerin şahsî önyargı ve zihinsel arka planda yerleşmiş bakışlar ile açıklanması ve yorumlanması noktasında yaşanan sıkıntılara temas ederek, "*Modern Dönem Hadis Yorumlarında 'Ben Merkezli' Yorum*" başlıklı bir konuşma gerçekleştirdi.

Prof. Dr. Ahmet Yücel, Prof. Dr. İ. Hakkı Ünal, Prof. Dr. Abdullah Aydınlı ve Doç. Dr. İbrahim Hatiboğlu ise, müzakereci olarak programda yer aldılar.

Hadis ve Sünnet Sempozyumu'nun son oturumu, toplantılar hakkında yapılan genel değerlendirme konuşmalarına ayrıldı. Prof. Dr. İsmail Lütfi Çakan, Prof. Dr. M. Hayri Kırbaşoğlu, Prof. Dr. Nevzat Aşık, Prof. Dr. Ali Çelik ve Dr. Nurettin Boyacılar kimi zaman duygusal anlar da yaşanan değerlendirmelerde bulundular. Sempozyum, tekrar tertip edilmesine yönelik temenni ve tekliflerle sona erdi.

Sempozyumun kısa bir özetini yaptıktan sonra onun, amacı, yöntemi, muhtevası, katılımcıları, fiziki ve psikolojik ortam ile yaptığı etkileri temel alan bir değerlendirme yapmak istiyoruz.

İlkin, bu sempozyumun, genel anlamda, hedeflenen amacına ulaştığını söylemekte yarar vardır. Zaten bir sempozyumdan beklenen şeylerin sınırları bellidir. Bu tip organizasyonlarda önemli olan, kısıtlı süre ve imkânları verimli ve

etkin bir şekilde değerlendirmek suretiyle sonuç almaktır. Bu da kanımca büyük ölçüde gerçekleşmiştir.

2-Sempozyuma katılanların geniş bir yelpazede hadisçilerden oluşması ülkemizde bu alandaki potansiyelin bir ortalaması niteliğini taşımaktadır.

3-Anadolu'nun mütevazı bir ilinde bu kalitede ve ilgi uyandırıcı bir toplantının tertip edilmesi hem şehrin, hem de oradaki ilmi hayatın bir göstergesi olması bakımından önemli bir başarıdır. Ancak, sadece ev sahipliği sıfatıyla yetinilmeyip, aynı zaman da ilmî durumu da sergileyen ev sahiplerinden birisine ait bir tebliğ sunumu da olmalıydı. Bu nedenle, tebliğlerden en az birinin ev sahibi ilahiyatçılara ait olması isabetli olurdu diye düşünüyorum.

4-Bildiri sunanlar bakımından genel bir başarıdan söz etmekle birlikte bazı ünlü isimlerin beklenen performansı gösterememeleri üzüntü verici olmuştur. Bu bakımdan tebliğcileri bu tür etkinliklerde tebliği okumakla yetinmemeli, dinleyicilerle manevi ve duygusal bir bağ kurmaya da çaba göstermeliler. Sadece 'yerini bulsun' yaklaşımı pek de hoş olmasa gerek. Bununla birlikte -kanaatime göre- sempozyumun tebliğciler arasında dikkati çekenleri Selahattin Polat, Bünyamin Erul ve Ayhan Tekineş olmuştur. Hem muhteva hem de ana konuyla irtibatı bakımından, dinleyicilerden tam not almışlardır.

5-Sempozyumda değerlendirme oturumunda M. Hayri Kırbaoğlu'nun, içerik ve mesaj bakımından doğru ve tutarlı sayılabilecek bir duygu ve düşünceyi aktarırken sert ve maksadını aşan bir üslup kullanması kimi dinleyiciler tarafından yadırgatıcı bulunmuştur. Tertip heyeti adına son konuşmacı olarak söz alan Prof. Dr. Zekeriya Güler, Kırbaoğlu'nun sempozyumun tümüne yönelik olarak ifade ettiği "laf-ı güzaf" nitelemesine "iki gündür 'bilgi şöleni' şeklinde geçen sempozyumun bu biçimde değerlendirilmesinin pek de isabetli olmadığı" şeklinde karşılık vermiştir.

6-Sempozyumun, iki gün boyunca salonun tamamına yakınının dolu olarak hiç eksilmeden takip edilmesi son derece sevindirici olmuştur. Bu aynı zaman da organizasyonun başarısının bir başka göstergesi sayılabilir.

7-Katılımcıların moral olarak, ahenkli bir birliktelik oluşturması, organize ekibinin titiz ve içtenlikli hizmetleri unutulması güç bir başka güzellik olarak hafızalarda yerini almıştır. Bütün bunların yanında yapılan ikramlar da Konya'mıza yaraşır bir jest olarak anılacaktır.

Son olarak söylemek gerekirse, bizi ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'i sevenleri, onun yâd edildiği bir ortamda bir araya getiren organizasyon sahiplerine, maddi ve manevi emeği geçenlere ve katılımcılara en içten tebriklerimi sunuyor, benzeri etkinliklerin milli ve manevi dünyamıza büyük katkılar getireceğini umuyorum.